

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування обласної комунальної установи
«Хотинський психоневрологічний будинок-інтернат»
21.06.2023

м. Чернівці, 2023 рік

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19-1, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 21 червня 2023 року здійснено відвідування обласної комунальної установи «Хотинський психоневрологічний будинок-інтернат».

Відвідування здійснювали:

Ісопенко Ірина Юльянівна – головний спеціаліст відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Пітей-Маляр Аліна Іванівна – головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв – керівник групи.

Вольська Вікторія Валеріївна – монітор НПМ.

Обласна комунальна установа «Хотинський психоневрологічний будинок-інтернат» знаходиться за адресою: 60000, Чернівецька область, Дністровський район, місто Хотин, вулиця Кутузова, будинок 44.

Підпорядкування: Чернівецька обласна рада, голова – Бойко Олексій Сергійович.

Керівництво закладу: директор – Вольський Олександр Дмитрович.

Відповідно до Положення про обласну комунальну устанovu «Хотинський психоневрологічний будинок-інтернат» (нова редакція), затвердженого розпорядженням голови Чернівецької обласної ради від 06.09.2021 № 332 (далі – Положення), обласна комунальна установа «Хотинський психоневрологічний будинок-інтернат» (далі – установа, інтернат, ПНІ, Хотинський ПНІ) є стаціонарним інтернатним закладом для соціального захисту, що утворюється для тимчасового або постійного проживання/перебування осіб із стійкими інтелектуальними та/або психічними порушеннями, які за станом здоров'я потребують стороннього догляду, соціально-побутового обслуговування, надання медичної допомоги, соціальних послуг та комплексу реабілітаційних заходів і яким згідно з висновком лікарської комісії за участю лікаря-психіатра не протипоказане перебування в інтернаті.

У день відвідування Хотинського ПНІ чисельність осіб, які перебувають у місці несвободи становить 193 осіб (жіночої статі), з них 53 є внутрішньо переміщеними особами (далі – ВПО), із Запорізької, Луганської та Харківської областей:

11 осіб із комунального закладу «Попаснянський обласний психоневрологічний інтернат»;

20 осіб із комунальної установи «Куп'янський психоневрологічний інтернат»;

12 осіб із комунальної установи «Оскільський психоневрологічний інтернат»;

10 осіб із комунальної установи «Любомирівський психоневрологічний інтернат Запорізької обласної ради».

Дієздатних осіб в установі – 55, з них 41 особа із числа внутрішньо-переміщених. Обмежено дієздатних осіб – 2 осіб. Недієздатних – 136 осіб, у тому числі 12 внутрішньо-переміщених осіб. Установа здійснює опіку над 109 особами, в тому числі над 4 ВПО. Родичами здійснюється опіка над 27 особами, з них 8 осіб із числа внутрішньо-переміщених. За останні 3 роки поновлено дієздатність 6 підопічним.

Територія інтернату розташована на околиці міста в зеленій зоні, огорожена.

На території розміщений один житловий триповерховий корпус для підопічних. Цокольний поверх облаштовано частково під укриття, а також є кімнати із розміщеними лавицями, столами, які слугують територією для дозвілля, кімнатою для паління. На другому та третьому поверхах розміщені спальні місця підопічних та простір для спілкування та відпочинку. У житловій будівлі облаштовано два входи – основний (центральный) та службовий (запасний). Вхід до житлового корпусу обладнаний пандусом. Кімнати де проживають підопічні розташовані на 2 та 3 поверхах та розраховані на 4 осіб. У кімнатах підопічних є меблі: ліжка, тумби, шафи.

Доступ до питної води вільний. У закладі є гаряча вода.

На території Закладу обладнано лави для відпочинку, критий навіс, кімнати для перегляду телебачення. Також наявна ще одна зала в якій для підопічних організують дозвілля (малювання, ігри тощо).

Установа надає медичну допомогу відповідно до ліцензії на провадження господарської діяльності з медичної практики за спеціальністю організація і управління охороною здоров'я, терапія, психіатрія; за спеціальністю молодших спеціалістів з медичною освітою: сестринська справа.

Структура установи:

1. Керівництво (3,75 штатних одиниць);
2. Бухгалтерія (3,50 штатних одиниць);
3. Відділ медичного обслуговування (лікарський персонал 3,00 штатні одиниці; середній медичний персонал – 11,25 штатних одиниць; молодший медичний персонал – 56,50 штатних одиниць);
4. Відділ культурно-масової та педагогічної роботи (8 штатних одиниць);
5. Відділ по організації харчування (6,50 штатних одиниць);
6. Відділ господарського обслуговування (22,00 штатні одиниці);
7. Відділ допоміжного господарства (4,50 штатних одиниць).

З них вакантних посад, станом на 19.06.2023 – 13,75 штатних одиниць (у тому числі 0,5 штатної одиниці лікаря-психіатра, 0,5 – медичної сестри з дієтичного харчування, 3,0 – молодша медична сестра по догляду за хворими та ін.)

Ведеться підсобне господарство на якому працюють робітники відділу допоміжного господарства.

Забезпечення медикаментами здійснюється за рахунок пенсійних виплат.

Декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу укладено та відповідно до пункту 6 частини 2 розділу 3 «Порядку вибору лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та форми декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу», затвердженого наказом Міністерства охорони здоров'я України від 19.03.2018 № 503 один примірник декларації зберігається у законного представника або підопічного. Медичні огляди проводяться вчасно.

У медичному блоці є маніпуляційна, медичний пункт, кімната соціальної підтримки, кімната з 2 тренажерами, фітобар та аптека (знаходяться в іншій будівлі).

Підопічних забезпечено чотириразовим харчуванням.

Кошти, що надходять до установи, у розмірі 75% від виплат належних підопічним ПНІ, використовуються згідно з вимогами наказу Міністерства соціальної політики України від 20.03.2012 № 150 «Про затвердження Переліку товарів, робіт та послуг, на закупівлю яких спрямовуються кошти, що підлягають перерахуванню Пенсійним фондом України та структурними підрозділами з питань соціального захисту населення

районних, районних у м. Києві державних адміністрацій, виконавчих органів міських рад установам, де особи перебувають на повному державному утриманні» на придбання: продуктів харчування, лікарських засобів, виробів медичного призначення, засобів особистої гігієни, засобів для прання і миття, м'якого інвентарю (постільна білизна, матраци, рушники, одяг, взуття та інше), твердого інвентарю (меблі, електричні побутові прилади, холодильне обладнання та інше), робіт та послуг, спрямованих на покращення умов проживання підопічних закладу.

Керівництво закладу тісно співпрацює з представниками громадських організацій щодо забезпечення продуктами харчування, засобами гігієни, постільними принадлежностями тощо.

Група НПМ провела особисте конфіденційне спілкування з 20 підопічними та 10 працівниками закладу.

II. ФАКТИ ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

1. Право на життя (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 10 Конвенції про права осіб з інвалідністю, стаття 27 Конституції України).

Під час огляду підвального приміщення інтернату, яке визначено як укриття, виявлено, що його приміщення потребує ремонту та експлуатується з порушенням, оскільки не відповідає вимогам наказу Міністерства внутрішніх справ України від 09.07.2018 № 579 «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту». Готовність фонду захисних споруд, зокрема передбачає належний технічний стан несучих огорожувальних конструкцій, гідроізоляції і захисних пристроїв захисної споруди (споруди подвійного призначення, найпростішого укриття); справність і постійну готовність до роботи спеціального обладнання, інженерних мереж та систем життєзабезпечення захисної споруди, наявність нормативних аварійних запасів води, паливно-мастильних матеріалів, а також майна, необхідного для життєзабезпечення населення, що підлягає укриттю; належний протипожежний та санітарний стан приміщень споруд фонду захисних споруд (фото 1, 2).

У порушення підпункту 5 пункту 70 Типового положення про психоневрологічний інтернат, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 14.12.2016 № 957 (далі – Типове положення), розділу III Організаційні заходи щодо забезпечення експлуатації вогнегасників наказу Міністерства внутрішніх справ України від 15.01.2018 № 25, «Про затвердження Правил експлуатації та типових норм належності вогнегасників» в Інтернаті не в повній мірі забезпечено дотримання правил і норм охорони праці, техніки безпеки, санітарно-гігієнічних та протипожежних норм. Моніторинговою групою, під час візиту до складських приміщень, де зберігаються сипучі продукти харчування, консервація, овочі виявлено порушення санітарних норм та правил. Зокрема, приміщення потребує ремонту, захаращене, відчувається сирість та є пліснява. Порушено загальні норми до експлуатації вогнегасників. У адміністративному корпусі, підсобних приміщеннях вогнегасники хаотично стоять на підлозі, у спальному корпусі, у кімнаті для молодшого медичного персоналу (фото 3).

2. Право на охорону здоров'я, медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).

Відповідно до пункту 13 Типового положення та пункту 3.15 Положення Інтернат, з метою виконання індивідуальної програми реабілітації інвалідів, складає індивідуальні плани реабілітації за формою, затвердженою Мінсоцполітики. Індивідуальні плани реабілітації складаються реабілітаційною комісією, утвореною при Інтернаті, із залученням підопічних, медичних працівників і фахівців з реабілітації з урахуванням можливостей Інтернату. Директор Інтернату затверджує склад реабілітаційної комісії з визначенням її голови та план роботи комісії. Під час ознайомлення з особовими справами підопічних встановлено формальний підхід до складання Індивідуального плану реабілітації підопічних. Індивідуальні плани реабілітації наявні та підписані працівниками, які не є членами реабілітаційної комісії. У закладі відсутній наказ про створення реабілітаційної комісії, не затверджений її персональний склад, а також відсутній план роботи комісії.

3. Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування та житло (стаття 48 Конституції України).

Відповідно до підпункту 1 пункту 5 Типового положення та підпунктів 3.1.1. пункту 3.1. розділу 3 Положення основними завданнями Інтернату є: забезпечення прав та інтересів підопічних, створення належних умов для проживання/перебування, соціально-побутового обслуговування, денної зайнятості (заняття творчістю, дозвілля, навчання, добровільна праця тощо) та надання медичної допомоги підопічним.

Під час спілкування з підопічними та огляду приміщень встановлено, що культурно-дозвіллева діяльність проводиться шляхом читання книг, складання пазлів, довільного малювання, шиття, перегляду телепередач, спілкування, прогулянок на свіжому повітрі, добровільної праці. Однак, на момент відвідування, моніторинговою групою виявлено, що у дворі наявний волейбольний майданчик, але через нескошену траву (фото 4) не можливо використовувати його за цільовим призначенням, гри у волейбол. Волейбольний майданчик відгороджений від іншої частини двору і в цій же частині перебували підопічні, без організації дозвілля, психічний стан яких є важчим. Зі слів персоналу, то була прогулянка. Проте, підопічні або лежали на лавицях, або сиділи на них, що може свідчити про недостатню організацію дозвілля та про заборону відпочивати на ліжках у власних кімнатах (фото 5-9).

Також на першому поверсі є кімнати дозвілля, у яких були відсутні підопічні та немає відповідної матеріальної бази для організації занять творчістю, дозвіллям, навчанням. Причиною відсутності такого виду роботи з підопічними є наявність вакансії у закладі організатора з культурно-дозвілдової діяльності.

Згідно з пунктом 6 Типового положення та підпункту 3.5.3. Положення, підопічні відповідно до встановлених норм забезпечуються раціональним не менше ніж чотириразовим харчуванням, у тому числі дієтичним, з урахуванням віку та стану здоров'я у межах натуральних норм харчування (проміжки між прийманням їжі не повинні перевищувати чотирьох годин, останнє приймання їжі здійснюється за дві години до сну). Під час відвідування їдальні та харчоблоку, встановлено ряд порушень щодо організації харчування. Щоденне меню не погоджене директором, не підписане медичною сестрою. Не можливо встановити чи меню складене відповідно до перспективного, оскільки у закладі відсутнє перспективне та дієтичне меню. На момент

візиту наявне меню-вимога на видачу продуктів харчування, добові проби без зазначення дати. Переглянувши наявне меню, виявлено часте споживання підопічними консервованих продуктів (кілька в томаті), не дивлячись на те, що у закладі перебувають особи, які потребують дієтичного харчування (фото 10). У складських приміщеннях є достатня кількість продуктів (круп, борошна, консервованих продуктів, овочів). Разом з цим, виявлено ряд порушень: усі продукти зберігаються у підвальному приміщенні, де підвищена вологість; хаотичне розміщення продуктів, тобто крупи, олія, борошно, консерви, сухофрукти зберігаються разом у підвалі на стелажах поряд з овочами; виявлено протерміновані крупи (фото 11-14).

Перед їдальнею облаштовані два умивальники, проте відсутнє мило, сушарка для рук, натомість висить брудний рушник. Обідні столи застелені скатертинами. У порушення до статті 33 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» не здійснюється періодичність проведення дезінфекційних заходів. Відсутній графік проведення дезінфекційних заходів, працівники кухні не володіють нормами використання деззасобу «XLORINH-BLEACH» відповідно до площі харчоблоку та їдальні. Посуд миють харчовою содою та гірчичним порошком.

Частково порушено норми площ житлових кімнат передбачених пунктом 6.1.2.2 ДБН В.2.2-18:2007 «Заклади соціального захисту населення» зі змінами, а саме площі житлових кімнат на одне та два місця повинні визначатися з розрахунку не менше 8 кв.м на одне місце, але не менше 10 кв.м – в одномісних кімнатах (фото 15).

Недостатня кількість твердого інвентарю. Відповідно до наказу Мінсополітики від 19.08.2015 № 857 «Про затвердження мінімальних норм забезпечення предметами, матеріалами та інвентарем громадян похилого віку, осіб з інвалідністю та дітей з інвалідністю в інтернатних установах та територіальних центрах соціального обслуговування» стільців, столів (надання соціальних послуг) системи соціального захисту населення» (далі – мінімальні норми) у кожного підопічного має бути приліжкова тумбочка, стілець твердий, кухоль емальований для пиття води. А також в кімнаті повинен бути стіл обідній, вішалка настінна, шафа для одягу, шафа навісна для особистих речей, бачок для питної води, таз під бачок, дзеркало настінне, щітка для взуття, щітка для одягу (фото 15-16).

Під час огляду житлових кімнат підопічних виявлено постільні речі підопічних в зношеному стані (фото 17-18), в той час як в актовому залі (за ширмою) зберігаються нові постільні речі.

В Інтернаті неналежно забезпечено організацію питтєвого режиму. Не всі ліжкові хворі мають безперешкодний доступ до води. При цьому, враховуючи відсутність у кімнатах кнопки виклику персоналу, доступ до питної води особливо ускладнений у нічний час. Окрім того, не в усіх житлових кімнатах є графіни та стакани для питної води, що порушує вимоги розділу VI Мінімальних норм. Переважна більшість підопічних використовує воду, яку набирають з-під крану у туалетних кімнатах. Деякі панцирні ліжка ПНІ мають пошкоджену прогнуту сітку.

4. Право на повагу до приватного життя (стаття 41 Конституції України).

У порушення вимог Типового положення встановлено, що обмежено доступ підопічної Оксани до користування особистими речам, а саме власним мобільним телефоном. Під час опитування підопічної, вона висловила скаргу на персонал стосовно відібрання у неї телефону та неможливості спілкуватися з рідними, друзями

та знайомими. Це було підтверджено також фактом у присутності комісії та персоналу закладу під час конфлікту між двома підопічними у фойє спального корпусу. На запитання до головного бухгалтера, чи дійсно у неї вилучили телефон, з'ясувалося, що так – це був метод покарання, оскільки вона телефонує на гарячі лінії.

5. Право на ефективний засіб юридичного захисту (стаття 13 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, статті 40, 57, 59 Конституції України).

Співпраця з місцевим Центром надання безоплатної вторинної правової допомоги недієздатним підопічним при поновленні їхньої дієздатності не здійснюється. Варто зазначити, що згідно зі статтею 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» особи, щодо яких суд розглядає справу про поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, мають право на здійснення представництва інтересів осіб, що мають право на безоплатну вторинну правову допомогу, в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами, а також на складення документів процесуального характеру.

У житловому корпусі відсутній інформаційний стенд з викладеною у доступній формі інформацією про права підопічних, а також адреси та номери телефонів гарячих ліній організацій та посадових осіб, зокрема: Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, центрів безоплатної вторинної правової допомоги, на які підопічні можуть звертатись у разі порушення їх прав та інтересів.

Під час спілкування з підопічними виявлено внутрішньо-переміщену дієздатну особу Г., яка скаржилася на втрату документів та неодержання пенсійних виплат. Керівництво закладу повідомило, що процес по відновленню документів вже розпочато за допомогою громадської організації, а до цього були труднощі в самостійному поновленні.

У порушення вимог пункту 12 Типового положення, пункту 3.11. Положення, адміністрацією Інтернату не організовано громадський контроль за якістю надання послуг підопічним в частині сприяння забезпечення захисту прав та представництва інтересів підопічних, організації належних умов для проживання/перебування підопічних. У закладі не утворена Громадська рада із числа представників громадських організацій, родичів (опікуни або піклувальники), підопічних та інших осіб.

6. Підготовка персоналу з питань протидії неналежному поведженню з пацієнтами (стаття 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, або таких, що принижують гідність, видів поведження і покарання)

Порушено стандарт, щодо внесення заборони катувань до посадових інструкцій (функціональних обов'язків) персоналу.

III. РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Чернівецькій обласній раді:

- вжити заходів для покращення матеріально-технічного забезпечення та проведення ремонтних робіт у Хотинському ПНІ.

2. Департаменту соціального захисту населення Чернівецької обласної військової адміністрації:

- Вжити заходи щодо здійснення контролю за усуненням недоліків, вказаних у звіті.
- Вжити заходи реагування щодо притягнення до відповідальності директора Вольського Олександра Дмитровича за неналежне виконання обов'язків.
- Вжити заходи щодо здійснення контролю за поновленням документів для підопічної внутрішньо-переміщеної особи.

3. Адміністрації Хотинського психоневрологічного будинку-інтернату:

- вжити заходи щодо належного облаштування укриття;
- вжити заходи з охорони праці щодо місцезнаходження та розміщення вогнегасників відповідно до вимог експлуатації та оснащення об'єктів;
- забезпечити проведення санітарно-гігієнічних, протиепідемічних, протипожежних заходів, а також заходів щодо надання якісних соціальних послуг, упровадження нових форм і методів надання соціальних послуг підопічним;
- затвердити склад реабілітаційної комісії при Інтернаті, визначити її голову та розробити план роботи реабілітаційної комісії;
- вжити заходи щодо якісної організації дозвілля з підопічними, а саме: створити умови для участі підопічних в культурно-масових заходах, заповнити вакансію культпрацівника;
- забезпечити організацію надання комплексу реабілітаційних заходів;
- вжити заходи щодо організації раціонального та дієтичного харчування, розробити перспективне меню, забезпечити відповідність страв до перспективного меню;
- забезпечити біля умивальників мило для миття рук, сушарку для рук.
- вжити заходи щодо визначення місця та інвентаря для дезінфікуючих засобів, розробити графік проведення дезінфікуючих заходів в їдальні та на харчоблоці.
- забезпечити дотримання стандартів щодо норм площі та забезпечення твердим інвентарем, постільною білизною підопічних;
- вжити заходи щодо організації безперешкодного доступу до питного режиму усім підопічним Інтернату;
- вжити заходи щодо припинення практики покарання підопічних, шляхом відібрання у них особистих речей;
- створити Громадську раду, з метою забезпечення контролю за якістю надання послуг підопічним;
- вжити заходи щодо забезпечення організації підвищення кваліфікації, перепідготовки, атестації, супервізії, тренінгів проти професійного вигорання працівників інтернату;
- внести до посадових інструкцій (функціональних обов'язків) обов'язок щодо заборони катування;
- налагодити співпрацю із центром надання безоплатної правової допомоги;
- оновити інформаційні стенди.

До звіту додаються наступні матеріали:

1. Фототаблиця на 4 арк. в 1 прим.

Керівник групи НПМ

**Головний спеціаліст Відділу
сприяння роботі регіональних
представництв Секретаріату
Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини**

Ірина ІСОПЕНКО

**Головний спеціаліст Відділу
сприяння роботі регіональних
представництв Секретаріату
Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини**

Аліна ПТЕЙ-МАЛЯР

Фототаблиця

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Фото 7

Фото 8

Фото 9

Фото 10

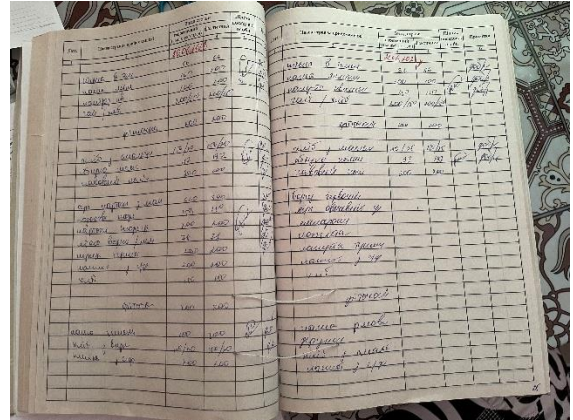

Фото 11

Фото 12

Фото 13

Фото 14

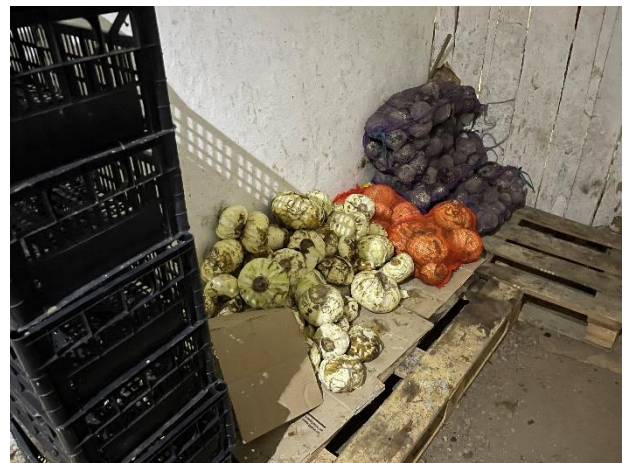

Фото 15

Фото 16

Фото 17

Фото 18

Фото 19

Фото 20

